

Oslo 22.06.2015

Kunnskapsdepartementet

Høring-NOU 2015:2 Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø

ADHD Norge er positive til at det settes søkelys på mobbing, aktivitetsplikt og elevers rettssikkerhet i skolen. ADHD Norge kommer her med noen bemerkninger til høringen.

ADHD Norge er en landsomfattende interesseorganisasjon for mennesker med ADHD og deres familier. ADHD Norge arbeider for å spre kunnskap om og forståelse for ADHD både for medlemmer, hjelpeapparat, undervisningssektor og i befolkningen generelt. Våre grunnleggende verdier er Inkludering, Mestring, Åpenhet og Likeverd, og vår visjon er at alle mennesker med ADHD skal ha et godt liv.

ADHD Norge har beskrevet videre hva ADHD er og hvorfor disse elevene er ekstra sårbare i skolemiljøet. Elever med ADHD kan ofte blir ekskludert fra felleskapet grunnet sin atferd, de kan også bli «mobbere» som kan være årsak av sin lave selvfølelse og nederlag i skolen gjennom flere år.

OM ADHD

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) kjennetegnes av konsentrasjonsvansker, hyperaktivitet og impulsivitet. Symptomene må ha vart i mer enn seks måneder og ha oppstått i førskolealder. 3-5 % av barn i skolealder har ADHD. To til tre ganger flere gutter enn jenter får diagnosen og ca. 2/3 av de som har ADHD har minst én betydelig tilleggsvanske. 35% har atferdsvansker og ca 30% har språkvansker, matematikkvansker og motoriske vansker i tillegg til ADHD (Øgrim og Gjørum, 2002). Tidlig og riktig behandling, samt god tilrettelegging i skolen, vil kunne forebygge uheldig utvikling, bedre prognosen for å klare seg senere i livet, samt gi en god skolegang og videre yrkesliv (Anne Halmøy, UiB, 2011). ADHD Norge poengterer at elever med ADHD er en heterogen gruppe, og derfor fremstår som svært forskjellige og har ulike individuelle behov. *Har du sett én med AD/HD har du kun sett en!*

Det er en sterk sammenheng mellom mestring i skolen og god psykisk helse. Tilpasset opplæring er helt nødvendig for elever med ADHD. Den tilpassede opplæringen er i dag i liten grad tilfredsstillende. Det er skolens og den enkelte lærers oppfatning og tolkning av begrepene "tilpasset opplæring" og "inkludering" som har betydning for hvordan tilpasset opplæring ser ut i praksis. I tillegg til kunnskap om den enkeltes elev forutsetninger, er det viktig å ha kunnskap og forståelse av klassen som læringsmiljø.

Tilpasset opplæring og inkludering handler om langt mer enn faglig tilpasning, og retter også fokus på skolens og lærerens ansvar for elevens personlige og sosiale utvikling. Tilpasset opplæring forutsetter derfor at eleven får møte sosiale utfordringer som verken er for vanskelige eller for lette (Strandkleiv og Lindbäck, 2005). Den sosiale kompetansen må få større plass i den norske skolen i dag. Sosial kompetanse er en forutsetning for at barn og unge skal kunne forholde seg til andre og handle i en sosial virkelighet. Kjernesymptomene på ADHD er emosjonell impulsivitet og manglende evne til selvregulering av følelser. Den sosiale utviklingen er avgjørende for elevens selvbilde og utvikling. Mange elever med ADHD strever i sosiale sammenheng, og kan ofte føle seg ekskludert fra klassen.

Sosial kompetanse og relasjon til jevnaldrende

Sosial kompetanse er en grunnleggende forutsetning for at barn og unge skal kunne forholde seg til og samhandle med andre mennesker. Den sosiale utviklingen er avgjørende for selvbilde og for følelsen av å være inkludert eller ekskludert. Sosial kompetanse utvikles gjennom hele livet, gjennom lek og samhandling, og må læres på lik linje med andre ferdigheter.

Barn med ADHD er forsinket i sin sosiale utvikling. Forskere snakker i denne sammenheng om 30 %-regelen (Barkley 2006). I praksis betyr dette at et barn med ADHD på 8 år faktisk kan fungere sosialt som et barn på rundt 5 år. Helt fra et barn begynner i barnehagen kan dette skape vansker for barnet. Derfor er det en viktig oppgave for skolen å gi elever med ADHD en systematisk opplæring i sosiale ferdigheter og utforme sosiale mål i elevens individuelle opplæringsplan (IOP).

Barn og unge med ADHD kan ha problemer med å holde på vennskap fordi de har vanskeligheter med å lytte og være følsomme overfor andre. De kan lett bli oppfattet som selvcentrerte. Selv om sosiale ferdigheter er lært, er det ingen garanti for at eleven kan vise disse ferdighetene som han/hun allerede mestrer i akutte situasjoner. Mange kan reglene, men på grunn av uoppmerksomhet og impulsivitet klarer de ikke å anvende dem.

For elever i skolen utgjør klassen den viktigste sosiale sammenligningsgruppen. Hva skjer med selvoppfatningen til en elev som vet at ingen vil være sammen med han/henne? Å ha evne til å mestre det sosiale samspillet mellom jevnaldrende er av betydning for barn og unges identitetsutvikling og livskvalitet. Å ikke mestre sosial samhandling med andre kan få alvorlige følger senere i livet. En elev kan bli mer isolert og innadventd om det ikke blir gjort noe for å trekke han/henne inn i fellesskapet. Andre kan hevde seg på andre måter for å bli lagt merke til. Å bli avvist vil gjøre en ulykkelig og kan gi en negativ selvoppfatning.

ADHD Norge mener:

- Utvalgets forslag om å øke satsing på PP-tjenesten er viktig og dette er vi enige i. Det å ta ressurser fra Statped er helt urimelig. ADHD er en høyfrekvent vanske som PP-tjenesten skal ha kompetanse på, men ved ADHD og komorbiditet blir sakene mer komplekse, og PP-tjenesten har ikke denne kompetansen. Vi trenger

derfor Statpeds tverrfaglige kompetanse i slike saker. Friske midler må til for å styrke PP-tjenesten.

- Utvalgets forslag om å styrke skolehelsetjenesten ønskes velkomment og ADHD Norge støtter forslaget.
- Utvalgets forslag om å endre opplæringsloven kap. 9a støttes av ADHD Norge
- Utvalgets forslag om at Barneombudet skal bli førsteinstans for klager på krenkelser bør utredes mer inngående.
- Utvalget foreslår flere tiltak for å styrke lærerens kompetanse for å kunne møte utfordringer knyttet til det psykososiale miljøet. Dette er like viktig som faglig kompetanse. ADHD Norge støtter tiltakene, men like viktig er det at skolen har kompetanse på funksjonsnedsettelse som ADHD, slik at de forstår hva som ligger til grunn for uhensiktsmessig atferd.

Det er viktig å ta vare på elevers selvfølelse og gi de anerkjennelse for hvem de er, og ikke for det de gjør. Økt pedagogtetthet, økt kompetanse, samt god ledelse er vesentlig for å få dette til. Sosial komp er grunnleggende for å kunne fungere godt i samfunnet, ha positive sosiale relasjoner til andre mennesker og evne til å følge regler og normer for akseptabel atferd. Sosialt kompetente barn kan formidle og hevde sine ønsker og behov på en god måte og ta hensyn til andre.

ADHD Norge vil rose Djupedalsutvalget for en bred definisjon av mobbing. Den favner både direkte og indirekte krenkelser, trakassering, diskriminering og mobbing. Sosial isolasjon, ekskludering og ensomhet er også omfattet.

Med hilsen

Britt Kollstrøm
Konstituert Generalsekretær

Nina Holmen
Rådgiver